

ПЕРЕДМОВА

Історія має дві ролі. Її перша роль — бути слідом. Деякі сліди дуже красиві, ними хочеться пишатися, милуватися, виставити їх на чільне місце, щоб усі завжди знали й пам'ятали про ці витвори людської цивілізації. Інші сліди жахливі, огидні, неприємні, за них соромно, їх хочеться приховати й забути. А ще історичні сліди — і красиві, і некрасиві, — подібні чимось до давніх відбитків рослин на камені: одні — видно добре, інші — складно розібрати, а те, що стерлося, доводиться домальовувати в уяві.

Друга роль історії — бути дзеркалом. Подібно до того, як людина у дзеркалі бачить свої хвороби і розуміє, де потребує лікування, так і суспільство в дзеркалі історії розпізнає свої недуги. Як окрема особа, не знаючи своїх слабких і сильних сторін, ризикує втратити здоров'я, комфорт і навіть життя, так само людські спільноти, держави й навіть цивілізації, ігноруючи уроки минулого, приречені на занепад. Якщо кожна людина не пізнає вад людської природи крізь призму історії та не зробить висновків для їх подолання, цілі нації занепадуть, а людство загрузне в нескінченному колі страждань.

Ніщо не робить людину людянішою, ніж історія. Ніхто не підтримає цей світ, окрім вас. Але для достойної справи потрібна гідна підготовка.

Цей зошит допоможе вам поглянути на історію людства з різних сторін, а також він спонукатиме вас думати різноманітними способами, бо невідомо яку професію ви опануєте в майбутньому. Цей зошит розроблено як універсальний посібник, що охоплює матеріал трьох підручників. Теми у ньому об'єднано в «Блоки». Кожен із них містить теми з кількох підручників, упорядковані й синхронізовані для легкого орієнтування. Зазвичай один блок охоплює декілька уроків послідовно з календарно-тематичним плануванням. Однак деякі блоки розраховані на один урок. Варто підкреслити, що виконання абсолютно всіх завдань у цьому зошиті не обов'язкове. Прислухайтеся до рекомендацій ваших учителів — вони компетентно підберуть вправи до кожної теми.

І не забувайте: історія — це не збірка оповідок, а система, і її належить осягнути. Кожен із нас є частиною цієї системи. Кожен із нас може цю систему продовжити і вплинути на подальший її розвиток.

Посилання на всі матеріали за QR-кодом

Діагностичне оцінювання за програмою 6 класу

1. Які теорії походження людини ви знаєте?
2. Згідно з офіційною історичною наукою, скільки приблизно років існує людина сучасного типу («людина розумна», вона ж *Homo sapiens*)?
3. Чим звичайна держава відрізняється від імперії?
4. На території якої сучасної країни з'явилися перші розвинені міста?
5. Назвіть перші давні цивілізації, які ви пам'ятаєте.
6. Як називалася перша європейська цивілізація?
7. Коли й чому розпалася Римська імперія?

8. Які суспільні та матеріальні досягнення давніх греків і римлян ми використовуємо й по сьогодні?
9. Назвіть кочівницькі племена (бажано в хронологічній послідовності), які проживали на території сучасної України?
10. У якому столітті на території сучасної України з'явилися перші слов'янські племена?
11. Генетично споріднені із сучасними українцями є слов'яни союзу антів, венедів чи склавинів?
12. Коли і де відбувалося «Велике переселення народів»? Які народи і племена брали у ньому участь? Назвіть його наслідки для Європи?

Блок №1**Доба Середніх віків. Велике переселення народів.
Перші варварські королівства. Франкське
королівство та Франкська імперія**

Щупак І. — §1–2, 4 □ Пометун О. — §1–4 □ Гісем О. — §1–2

ЗАВДАННЯ №1

Розгляньте ілюстрації замків. Поміркуйте та підпишіть, яка споруда належить до Раннього Середньовіччя, Високого (Зрілого) Середньовіччя, Пізнього Середньовіччя, а яка з них була зведена вже у Новий час. Поясніть свій вибір.

ЗАВДАННЯ №2

Складіть визначення з переліку запропонованих слів.

Барвари — це ...

Перелік слів: племен, збірна, походження, назва, яких, не римського, вважали, римляни, не досить, яких, і, не цивілізованими, розвинутими.

ЗАВДАННЯ №3

Прочитайте цитату з історичної праці і дайте відповіді на запитання.

«Давня Греція залишила Європі подвійний спадок: по-перше, протиставила їй Сходу, Азії, а по-друге подарувала демократичну модель управління».

Жак Ле Гофф, французький історик XX–XXI ст.

1. Що саме історик розуміє під «демократичною моделлю управління»?
2. Чи однаковими є демократія антична та демократія сучасна?
3. Яка подія в історії Давньої Греції сприяла протиставленню європейської цивілізації до азійської цивілізації?

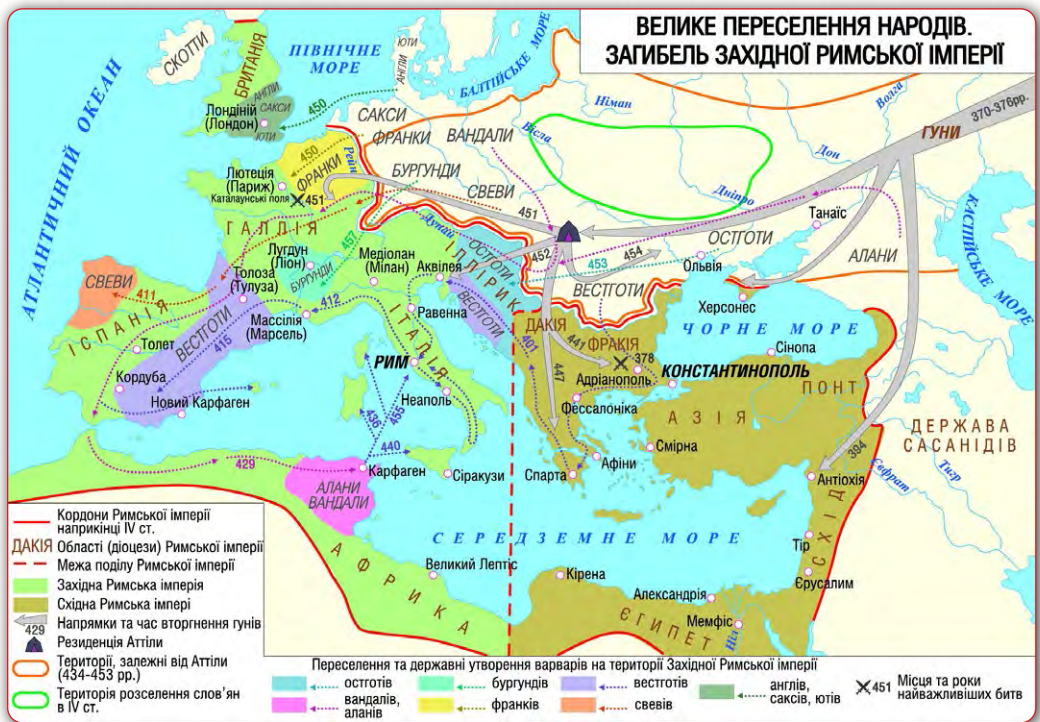
ЗАВДАННЯ №4

Виконайте ігрову електронну вправу на тему періодизації Середньовіччя.

Посилання на гру за QR-кодом:

ЗАВДАННЯ №5

Виконайте усно завдання до карти, даючи відповіді на запитання.

Запитання до карти:

1. Знайдіть та покажіть кордони Східної та Західної Римської імперії.
2. Назвіть сусідів давніх римлян. Які з цих сусідів завдали римській цивілізації найбільше шкоди? Наведіть приклади.
3. Чи з усіма народами в римлян склались ворожі відносини? Що могло впливати на ворожість чи дружність стосунків?

ЗАВДАННЯ №6

Прочитайте цитату з історичного джерела і дайте відповіді на запитання.

«Хто перевершить германців у хоробрості? А в стрімкості атаки? А в любові до зброї? Вдосконалюватись у володінні зброєю — їх єдина турбота. А хто перевершить їх у витривалості? Та чому ж досі програють вони битви? Бо схильні до гніву! Він робить їх безладними. Але що як, навчаться колись їх тіла дисципліні? Прийде розум в їхні душі? Мені навіть страшно уявити, що тоді станеться з нашою імперією!»

Сенека, давньоримський філософ I ст. н.е.

1. Чи справдились побоювання Сенеки?
2. Яка антична цивілізація могла навчити германців знанням і дисципліні?
3. Пригадайте з програми 6 класу: як і чому відбувалось поступове піднесення германців?

ЗАВДАННЯ №7

З допомогою карти вашого підручника або додаткових ресурсів виконайте ігрову електронну вправу про перші варварські королівства Європи.

Посилання на гру за QR-кодом:

ЗАВДАННЯ №8

Прочитайте цитати з історичних праць і дайте відповіді на запитання.

«Із варварських істориків та письменників, мабуть, ніхто так не вихваляв і не лестив своєму правителю і своєму народу загалом, як це робив Кассіодор, канцелярист короля остготів Теодоріха. У своїх хвалебних творах Кассіодор хотів довести, що готи від найдавніших часів відігравали важливу роль у світовій історії, а тепер, поряд з римлянами, можуть вирішувати долі світу».

Джеймс О'Доннелл, американський історик XX–XXI ст.

1. Поміркуйте, яку роль відіграє наукова та художня література у політичній пропаганді.
2. Чому справжня наука має сторонитися пропаганди?

«У результаті завоювань Франкської імперії під короною Карла Великого опинилися найрізноманітніші європейські народи. Єдиним знаменником для об'єднання різних культур стала християнська віра. Таким чином, Карл Великий став провісником майбутнього європейського єднання в одну цивілізацію, яку ми бачимо сьогодні у вигляді Європейського Союзу».

Макс Кернер, німецький історик XX–XXI ст.

1. На чому трималася єдність європейських культур доби Середньовіччя?

Зміст

Діагностичне оцінювання за програмою 6 класу	4
Блок №1. Доба Середніх віків. Велике переселення народів. Перші варварські королівства. Франкське королівство та Франкська імперія	6
Блок №2. Візантійська імперія. Епоха вікінгів	13
Блок №3. Християнська церква в Ранньому Середньовіччі	18
Блок №4. Священна Римська імперія. Формування та розвиток держав Центрально-Східної Європи.	22
Практичне заняття №1 (Розділ I). Народження середньовічної Європи	31
Тематична контрольна робота №1 (Розділ I). Народження середньовічної Європи	36
Блок №5. Араби та народження ісламу	39
Блок №6. Середньовічні Китай, Японія, Індія	42
Практичне заняття №2 (Розділ II). Середньовіччя за межами Європи	47
Тематична контрольна робота №2 (Розділ II). Середньовіччя за межами Європи. Арабський халіфат. Середньовічні Китай, Індія, Японія	51
Блок №7. Людина і природа в Середньовіччі. Середньовічне європейське суспільство та світогляд. Стани середньовічного суспільства	54
Блок №8. Середньовічні міста та їх мешканці	61
Практичне заняття №3 (Розділ III). Середньовічне суспільство V–XV ст.	66
Тематична контрольна робота №3 (Розділ III). Середньовічне суспільство V–XV ст. ...	75
Блок №9. Середньовічні держави: від роздробленості до станово- представницьких монархій	78
Блок №10. Англія і Франція у Середні віки. Столітня війна. Війна троянд	83
Блок №11. Іспанія та італійські республіки. Реконкіста	89
Блок №12. Хрестові походи. Цивілізаційні конфлікти. Іслам у Середні віки	93
Блок №13. Середньовічні держави Східної Європи. Кочівницький світ і його роль у Середньовіччі. Османська імперія	99
Практичне заняття №4 (Розділ IV). Середньовічні держави в X–XV ст.	104
Тематична контрольна робота №4 (Розділ IV). Середньовічні держави в X–XV ст.	110
Блок №14. Християнство, культура і освіта в Зрілому та Пізньому Середньовіччі	113
Блок №15. Гуманізм та Раннє Відродження	119
Практичне заняття №5 (Розділ V). Духовний світ Середньовіччя	123
Тематична контрольна робота №5 (Розділ V). Духовний світ Середньовіччя	129